

VÅRE ROVDYR

årgang 3

3·89

issn 0801-4728

VARE ROVDYR

Postboks 17 - 2420 Trysil

Tidsskriftet VARE ROVDYR er medlemsorgan for foreningen
VARE ROVDYR, og utkommer fire ganger i året.

ANSVARLIG UTGIVER:
Foreningens styre

REDAKTØR:
Hilde Aaseth

Medlemskontingent 1989: Minimum kr 50,- pr. år
Abonnement.....:.....Kr 75,- pr. år
Postgiro 4 42 94 94.....Bankgiro 1800.20.97644

INNHold

Leder	89
Kåre Elgmork 65 år	92
Om Bernkonvensjonen	95
Svalbards fugler og pattedyr	99
Magito - Ny Ålesunds skjønnhet	100
Hvem eier luftens renhet og glitteret i vannet ?	102

FORENINGEN VARE ROVDYR

arbeider for å spre fakta om rovpattedyr og rovfugler,
og for at disse artene skal leve i livskraftige bestander
og forvaltes etter norsk lov og internasjonale avtaler.

Forsidetegning: Viggo Ree

Baksidefoto: Paul Granberg

Trykk:
Gausdal Trykkeri

Utgitt med støtte fra
Verdens Naturfond

POLITIKK OG NØDVERGE

Fra gammelt av vet vi at en skadeskutt bjørn kan være farlig. Fra gammelt av vet vi også at ikke hvem som helst var bjørnejegere, selv om de praktiske muligheter var til stede. Årsaken var ikke et spesielt mot hos bjørnejegere, slik det blir fremstilt i dag, men snarere frykten for den fare en skadeskutt og ukontrollerbar bjørn kan representere for mennesker. Derfor ble de få som kunne håndverket budsent fra fjern og nær, når en bjørn ble for brysom og skulle avlives. Man var vel vitende om at en frisk og uprovosert bjørn var til liten eller ingen fare for mennesker, mens den samme bjørnen skadeskutt kunne bli det stikk motsatte.

I Canada og Alaska får ingen sportsjeger jakte brunbjørn (samme art som vår) uten i følge med yrkesjeger (jakt-guide), nettop av sikkerhetsgrunner.

Etter en lang årrekke med elgen som et sjeldent dyr, så vi i 1945 at alt som kunne krype og gå av mannfolk utover bygdene, plutselig fremstilte seg som fullbefarne elgjegere. Hvor mange elger som råtnet i norske skoger etter langvarige lidelser de påfølgende år, vil vi aldri få vite. Selv etter mere enn 40 år, sliter vi fortsatt med den jegermentaliteten som utviklet seg under parolen "det er von i smellen".

Hva er det så som tilsier at selv personer som er helt uten ærfaring med avliving av dyr, skal være skikket til den langt mere ansvarsfulle oppgaven å avlive store rovdyr som t.eks. bjørn? Slik må nemlig viltlovens § 11 (nødvergeretten) tolkes dersom Nord-Østerdal herredsretts dom av 31/8-1989, i saken mot en person som hadde skutt en totalfredet ulv, skal danne rettspraksis i Norge på dette området.

Forsvareren i denne saken uttalte den 8/9-89 til NRK-Hedmarksradioen, at etter hans skjønn så foreligger det ikke grunnlag for noen innskrenkende fortolkning av Viltlovens § 11, og han uttalte videre, sitat:

"Når det gjelder spørsmålet rent generelt om grunnlaget for en innskrenkende fortolkning, så er jo situasjonen at Stortings-

komiteen forandret nokså radikalt det forslaget som forelå fra Miljøverndepartementets side med hensyn til lovteksten i nødvergebestemmelsen. Og når en da leser de uttalelser som falt under Odelstingets behandling av saken, så fremgår det jo klart at man visste hva man gjorde." Sitat slutt.

Ja, visste man nå det? Er ikke nettopp dette et eksempel på at "forståseggpåpolitikere", ut fra snevre næringspolitiske interesser, har grepet inn og omgjort faglige vurderinger etter eget forgodtbefinnende - og det til fare for uskyldige og intetanende mennesker? Eftersommerens hendelser i Trysilskogene, med påskyting av en bjørn, fortielse av dette og misslykkede etterøk, bør med all tydelighet vise hvor det bærer hen!

Det alvorlige og forstemmende er at enkelte Stortingspolitikere, som er sterkt orientert mot bestemte næringsinteresser, går ut og offentlig støtter en slik vid tolkning av nødvergeretten og også en fortielse av eventuell skadeskyting av bjørn! (Ragnhild Q. Haarstad og Ingrid Nylund i Hedmarkspressen).

I dag kreves det jegereksamen for den som vil begynne å jakte småvilt som hare og rype. I tillegg kreves det skyteprøve for de som vil jakte storvilt som elg, hjort og rensdyr. Skal da nødvergeretten tolkes slik at hvem som helst i en gitt situasjon, kan gå ut og plaffe løs på de eneste dyreartene vi har som i skadeskutt tilstand kan bli en trussel mot almen sikkerhet - selv om det på forhånd ikke foreligger en livstruende situasjon for mennesker?

Jeg kan ikke se at dette aspekt er berørt hverken under Odelstingets behandling av nødvergeretten, eller ved domsavsigelsen i Nord-Østerdal herredsrett.

Paul Grønberg.

KÅRE ELGMORK FYLLER 65 ÅR-FVR GRATULERER

Torsdag 7. desember fylte Kåre Elgmork 65 år. Det kom som en overraskelse, særlig for oss som kjenner ham. Han bærer nemlig ikke preg av å nærme seg pensjonsalderen, for han er aktiv og produktiv som aldri før. Det er imidlertid typisk for ham å forbigå i stillhet en slik begivenhet knyttet til hans egen person. Kåre er professor ved Biologisk Institutt, Universitetet i Oslo, og det er her han har sitt daglige virke. I vitenskapelige kretser er han kanskje best kjent for sine omfattende studier av små krepssdyr i ferskvann. Det er innen dette feltet han har utført sitt doktorgradsarbeide, og han publiserer stadig nye oppdagelser fra disse dyrenes verden. Han fattet imidlertid tidlig interesse for større dyr, og allerede for mer enn 40 år siden begynte han systematisk å samle viten om bjørnene i Vassfaret. Dette har resultert i en rekke vitenskapelige og populære publikasjoner, og også en bok om bjørnens levevis.

Undervisning har vært en sentral del av Kåre Elgmorks virke. Allerede i 1970 bidro han som skolebokforfatter til å bringe økologibegrepet inn i grunnskolens undervisning. Ved universitetet sørget han for å bygge opp et eget kurs innen emnet primatologi, dvs. læren om aper, menneskeaper, apemennesker og mennesker. Hans interesse for dette fagfeltet har avstedkommet både artikler og radioprogrammer av populærvitenskapelig art, og så sent som i fjor utga han boken "Aper - mennesker, slektskap og utvikling". Kåres entusiasme for biologien gjør ham til en populær foreleser, og hans feltkurs i ferskvannsøkologi ved Averøya i Tyrifjorden er særlig godt likt og husket av mange studenter (noe som ikke minst skyldes

hans sans for god mat og evner som kokk).

Entusiasme er et nøkkelord i hele Kåre Elgmorks liv og virke. Han hører til den sjeldne typen av vitenskapsmenn som stortrives med sitt forskningsarbeid, og som verdsetter at han får lov til å holde på med nettopp det som interesserer ham mest. Hans bemerkninger under et besøk ved et gammelt bjørnehi i Vassfaret er betegnende i så måte. Vi hadde kravlet oss flere hundre meter opp gjennom storsteinet ur, og lurte flere ganger på om vi ville klare å finne frem til det gamle bjørnehiet. Etterhvert oppdaget Kåre flere gamle sportegn, og han ble mer og mer sikker på at vi skulle finne hiet. For meg var dette første besøk ved et bjørnehi, mens Kåre hadde vært innom denne fjellhylla et titalls ganger tidligere. Da vi endelig krabbet over kanten av hylla og kunne betrakte den gamle hiplassen, utbrøt Kåre begeistret: "Har du sett noe så flott!" og han la til om sin egen situasjon: "Tenk å være statsansatt og få lov til å gå omkring å sjekke bjørnehi!"

Kåres forskningsarbeid preges av seriøsitet og nøyaktighet. Han legger vekt på at vitenskapelige undersøkelser skal baseres på korrekte og holdbare metoder, og er forsiktig med å trekke konklusjoner som ikke holder mål. Det forhindrer ikke at han bruker sin kunnskap til å delta aktivt i diskusjonen om vårt ansvar for natur og dyreliv. På dette feltet er han også en fremstående foregangsmann. Hans oppriktige interesse for dyrelivet kommer tydelig til uttrykk i et sterkt engasjement for vern av natur og dyreliv. Han er også en stor dyrevenn som ikke nøler med å forsvare dyrs rettigheter. Han var den eneste fagzoologen som tok opp norsk hvalfangst til debatt ut i

fra rent etiske prinsipper. Som takk ble han direkte mobbet av andre, hvalfangstvennlige biologer (!).

Det er nettopp Kåres engasjement for natur og dyreliv som har gjort ham kjent blant folk utenfor universitetskretsene. Han er et sjeldent eksempel på en vitenskapsmann som er seg sitt ansvar bevisst, og som bruker sin kunnskap til beste for dyrelivet. På dette feltet er han et eksempel til etterfølgelse for andre zoologer. I de senere år har han igjen rettet oppmerksomheten mot de store rovdynene, et engasjement som Foreningen Våre Rovdyr setter spesielt stor pris på.

Som sine studieobjekter åpene trives også Kåre best i varme omgivelser. Når han har behov for arbeidsro ved slutføringen av et større arbeid, hender det at han søker til sydligere egne. Arbeidstempoet stiger i takt med temperaturen, og etter slike utenlandsopphold følger gjerne et større vitenskapelig arbeid eller en bok. Etter mange års virke ved Universitetet i Oslo har han nå blitt innvilget seniorstipend med fritak fra undervisnings- oppgaver. I følge hans egne utsagn gleder han seg til nå å kunne konsentrere seg om de tingene som opptar ham mest. Jeg er ikke et øyeblikk i tvil om at dette vil resultere både i nye publikasjoner og økt innsats for norsk fauna fra Kåres side. Det er derfor med stor forventning og glede at Foreningen Våre Rovdyr ønsker Kåre Elgmork til lykke med 65-års dagen, i håp om at han nå står foran en ny og lang epoke i sitt aktive liv.

Roar Solheim

Om Bernkonvensjonen

av Hans J. Engan

Bernkonvensjonen, eller "Konvensjonen om vern av ville europeiske planter og dyr og deres naturlige leveområder" blir stadig nevnt i diskusjoner og skriftlig materiale. Bl.a. er begrepet kjent fra rovdyrdebatten. Jeg går ut fra at mange ønsker å vite litt mer om denne konvensjonen, og hva den innebærer.

Behov for en konvensjon.

Innledningsvis tror jeg det er riktig å si at Bernkonvensjonen er et produkt av holdninger som ble skapt i kjølvannet av Naturvernåret 1970. Man ble klar over at det skjedde en utarming av natur, plante- og dyreliv i alle europeiske land, og det modnet en tanke om at dette måtte forhindres -så langt det var mulig.

Det formelle initiativet til en europeisk konvensjon ble tatt på et ministermøte i Europarådet i Brussel i 1976. Sentralt i dette arbeidet sto bl.a. også norske politikere og embetsmenn/tjenestemenn. Det ble nedsatt en fast arbeidsgruppe, som i samarbeide med de forskjellige lands naturvernmyndigheter skulle utarbeide forslag til en konvensjonstekst. Også i dette arbeidet hadde norske politikere og embetsmenn/tjenestemenn en sentral plass.

Konvensjonen.

Bernkonvensjonen ble slutført og undertegnet på et eget ministermøte i Europarådet i Bern 19. sept. 1979, derav navnet. Den ble satt i kraft 1. juni 1982, etter at et tilstrekkelig antall land hadde ratifisert konvensjonen. Norge ratifiserte konvensjonen etter enstemmig Storingsvedtak 27. mai 1986, og fikk dermed ansvaret for konvensjonens bestemmelser innenfor sine riksgrenser, unntatt Svalbard og Jan Mayen. (For disse landområdene skulle iverksettes vernetiltak på annet grunn-

lag). I alt 17 europeiske land har ratifisert konvensjonen. Østblokklandene er foreløpig ikke med.

Konvensjonen inneholder følgende hovedkapitler:

1. Generelle bestemmelser.
2. Vern av leveområder.
3. Vern av arter.
4. Særlige tiltak for trekkende arter.
5. Tillegg.
6. Den permanente komite.
7. Endringer i konvensjonen.
8. Bileggelse av tvister.
9. Unntak.

Hovedkapitlene gir en rettesnor om innholdet. Kort sagt kan man si følgende: Bernkonvensjonen legger stor vekt på prinsippet om biotopvern. Planter og dyr kan ikke reddes hvis ikke leveområdene blir sikret. Bernkonvensjonen gir videre en oversikt over hvilke plante- og dyrearter som er i faresonen, og gir retningslinjer for hvilke tiltak som må iverksettes for disse. Artene må ivaretas der de finnes, og i leveområder som er naturlige for dem. Konvensjonen gir også retningslinjer for jakt og fangst.

De land som har ratifisert konvensjonen, har samtidig forpliktet seg til å ta sin del av ansvaret og arbeidet, med mindre de har reservert seg på forhånd. Som andre internasjonale konvensjoner er det nasjonalstatene som har forpliktet seg, og disse har eneansvar for konvensjonen innenfor sine grenser. Som viktig regel skal alle land som har ratifisert konvensjonen ivareta alle naturlige forekommende arter i levedyktige bestander innenfor sine landegrenser.

Et permanent sekretariat er plassert i Strasbourg, slik at aktuelle saker kan følges opp til en hver tid.

En såkalt "Standing Committee" av representanter fra samtlige deltakerland møtes en gang i året for å følge opp konvensjonen.

Videre har IUCN (Den Internasjonale Naturvernunionen) observatørstatus i Standing Committee, og IUCN kan ev. også bli brukt til konsulentoppdrag.

Bernkonvensjonen kommer i tillegg til flere andre avtalen, konvensjoner og direktiver, som delvis griper inn i hverandre, f. eks. Ramsarkonvensjonen som omhandler vern av våtmarker, Washingtonkonvensjonen som omhandler handel med truede arter, EF-direktivene om plante og dyrelivet i EF-landene etc.

Oppfølgingen.

En konvensjon blir hva partene gjør den til. Bernkonvensjonen ble kanskje ikke så god som optimistene hadde håpet, men heller ikke så dårlig som pessimistene hadde fryktet.

Fortsatt går verdifulle naturområder for plante- og dyrelivet tapt i Europa, også i vårt land. Og en del sjeldne og truede arter har ytterligere gått tilbake siden konvensjonen ble satt i kraft. Men konvensjonen har også ført til bedring av lovverket i mange land, den har bidratt til opprettelse av naturreservater og andre verneområder, og den har ført til at flere truede eller sjeldne arter har fått bedret eller stabilisert tilstanden.

Konvensjonen og dens virkninger blir vurdert med mellomrom, siste gang for årene 1985/86. Jeg tror det er riktig å si at denne evalueringen har vist at man har kommet lengst med oppfølgingen nord og vest i Europa, kortest i sør og sør-øst. Det gjelder både lovverket og håndhevelsen av bestemmelsene. Men Bernkonvensjonen virker hele tiden som en pådriver og rettesnor for medlemslandene.

Også et norsk ønske.

Mange har forsøkt å fremstille det som om Bernkonvensjonen er blitt påtvunget Norge utenfra, at vi har fått ulempene, mens de andre har fått fordelene. Dette er ikke riktig. Som tidligere nevnt har norske myndigheter stått sentralt både når det gjelder initiativet og utformingen. Norge har - like mye som andre europeiske land - hatt behov for å forme et redskap til å ta vare på egen verdifull natur. I tillegg har Norge hatt spesiell interesse av å forme et redskap som kunne brukes til bl.a. å sikre våre trekkfugler og deres vinteroppholdssteder. Bernkonvensjonen har bidratt til å løse begge disse oppgavene. I likhet med andre land har vi måttet ta på oss oppgaver som på kort sikt kan medføre ulemper for noen, i vårt tilfelle f.eks. forpliktelsene når det gjelder de store rovdyrartene. Men dette er naturlig og nødvendig i en prosess der man ønsker å nå et overordnet mål, i dette tilfellet å ta vare på hele Europas plante- og dyreliv.

Vilje og håp.

Av forskjellige grunner var artikkelforfatteren tilstede i Rådhuset i Bern 19. sept. 1979, da Bernkonvensjonen ble sluttført og undertegnet.

Det var den gang gledelig å merke seg den sterke viljen til å ta vare på Europas gjenværende plante- og dyreliv som kom til uttrykk fra alle lands delegasjoner. Man merket seg også en samstemmig oppfordring om at de forskjellige land måtte reservere seg på færrest mulig områder ved en ev. senere ratifikasjon, slik at konvensjonen kunne fungere best mulig.

Det er gledelig at Stortinget fulgte opp dette da det ga Bernkonvensjonen sin enstemmige tilslutning i 1986.

Ny litteratur;

Svalbards fugler og pattedyr

Interessen for våre arktiske nordområder som turistmål er sterkt økende. Samtidig har det blitt stadig lettere å reise til Svalbard for enkeltpersoner eller grupper av turister. Det er derfor prisverdig at Norsk Polarinstitutt nå gir ut informasjon om den natur som folk kan oppleve på Svalbard. Fridtjof Mehlum har skrevet Polarhåndbok nr. 3 som omhandler Svalbards fugle- og dyreliv. Det er en tiltalende bok i hendig format. Øygruppens begrensede artsutvalg gjør selvfølgelig sitt til at en slik håndbok ikke får uhåndterlige dimensjoner, til tross for at hver art er tilgodesett med to sider. Leseren får en kort innføring i artenes utseende, biologi, utbredelse og forekomst på Svalbard. En kommentardel gir også informasjon om hvorvidt arten er sårbar for forstyrrelser, og hvilke hensyn man bør ta som besøkende på Svalbard. Boken legger hele tiden vekt på at naturen i disse nordområdene er sårbar for inngrep og forstyrrelser, og søker å hindre konflikter gjennom aktiv informasjon. Den gir også en kort og oversiktlig innføring i miljøbetingelsene som dyrelivet på Svalbard lever under, og naturvern på øygruppen. Boken er illustrert med fotografier av de omtalte dyreartene. Mange av fotografiene er vakre illustrasjoner, men for den spesielt interesserte leser gir de en ufullstendig oversikt over de forskjellige drakter og fargevariasjoner hos Svalbards fugler og pattedyr. Dette er kanskje bokens svakeste side. For den jevne turist vil den nok likevel gi tilstrekkelig informasjon, og det er nok blant dette publikum at den vil finne sitt største marked. Boken er foreløpig bare utgitt på norsk, men en engelsk versjon er planlagt i 1990. Det er kanskje en tanke å oversette boken også til tysk ?

Fridtjof Mehlum; Svalbards Fugler og Pattedyr. 139 sider. -Norsk Polarinstitutt Oslo 1989. Kr 140,-.

Roar Solheim

Magito-NyÅlesunds skjønnhet

Karl Frafjord

Magito krysset tilfeldigvis mine spor den 2. november 1987 og gikk straks i fella ved "Sibir". "Sibir" er det røde huset i Ny Alesund hvor revegården er, et praktisk sted å fange fjellrever (polarrever). Magito var av den rolige og avbalanserte typen, så nakketanga klappet straks rundt nakken og hun kunne taes ut av fella. Hun ble straks målt og veid og viste seg å være blant de aller største revene, men ikke spesielt tung - 2.9 kg. Av alder ble hun anslått til å være født i år, altså ca. 5 måneder gammel. Magito protesterte heller ikke når øremerkene ble satt på, svart/svart i høyre og blå/rød i venstre. Nummeret var J91 og adressen Norsk Polarinstitutt. Dermed var hun indvidmerket, registrert i boka og klar til å delta i forsøk.

Magito fikk sitt eget bur i Ny Alesund, på ca. 79 grader nordlig bredde og altså Svalbard. Buret var stort og ga også plass til en stor kasse, men hun var så rolig og tillitsfull at hun sjelden flyktet inn i kassen. Magito følte seg straks hjemme og tok det hele som en ferie fra den stadige vandringen på leting etter mat nå i mørketida. Å stresse for å komme ut av buret lå under hennes verdighet.

Neste dag gikk Miki i den samme fella og han var så lik Magito i utseende at jeg antok at de var søsken. Også han var svært rolig, men mindre enn Magito og bare 2.4 kg tung. Miki var den lille, koselige og snille reven som nesten kunne håndteres uten hansker, og også han fikk sitt eget bur i revegården. Både Miki, Magito og de andre revene ble servert et varmt måltid om dagen, d.v.s. et varmeelement hindret at føret frøs i kulda. Noen dager senere deltok de også i mine atferdsstudier.

Magito ble sluppet fri 13. november og veide da 3.4 kg. Som vanlig tok hun det svært rolig og tok seg tid til å stanse og snuse på veieburet idet hun gikk ut av det. Neste dag satt hun i fella ved "Sibir" igjen. Den 15. november satt hun i ei anna felle litt oppfor byen. I de neste ukene var det Magito som regjerte området rundt revegården. Det var Magito som kom løpende ved føringstid, det var Magito som gikk inn i et tomt bur der døra stod åpen og spiste matrester, det var Magito som klatret rundt på vegger og tak i innhegningen og som forsøkte å grave seg inn i den, det var Magito som lå under golvet i "Sibir" og det var Magito som stakk av med ei tom førskål som uforsiktig nok var satt utfor et bur. I det siste tilfellet måtte Bjørn, som ga revene mat denne dagen, løpe etter henne i mørket og ved å gå etter klirringen av matskåla klarte han å finne den igjen.

Dessverre måtte jeg reise fra Ny Alesund i begynnelsen av desember, og Magito fikk snart merke at personer med andre hensikter begynte å røre på seg. Allerede i midten av desember gikk hun i ei slagfelle, som brutalt gjorde slutt på hennes korte liv. Hun veide nå 4.5 kg og var i ypperlig form, men så uendelig mye vakrere med pels.

HVEM EIER LUFTENS REINHET OG GLITTERET I VANNET?

Etterord

På Svalbard er det ordinær jakttid på fjellrev, og man antar at bestanden er stabil. For en som skal studere fjellrevens atferd og er avhengig av å følge individer over lang tid, er det selv-sagt uheldig at disse blir drept. Hovedaktiviteten i Ny Alesund er forskning og man skulle derfor tro at denne ble prioritert. Imidlertid lyktes det meg først etter hard kamp å få fredet reven i området rundt byen en vinter.

I de fire somrene 1986-1989 da jeg var i Ny Alesund var det vanlig at 1-2 rever streifet innom byen mer eller mindre regelmessig og forsynte seg i de store ternekoloniene eller blant ærfugl og gjess. Dette var en kilde til stor irritasjon for stedets beboere, såvel forskere som andre, selv om det var bare et par tilfeller av at forskningsprosjekter ble berørt. Krav om avlaving eller flytting av revene dukket stadig opp, selv om ingen kunne vite om disse revene hadde valper som da ville sulte ihjel i hiet. Heldigvis klarte også Sysselmannens naturvernkon-sulenter å stå imot slik at det ikke ble gitt fellingstillatel-ser. Det var imidlertid skremmende å se at "rovdyrhatet" også gjelder for et så lite dyr som fjellreven og at folk ikke tåler å se at også reven trenger frokost.....

HVEM EIER LUFTENS RENHET OG GLITTERET I VANNET?

Nedenfor gjengir vi et brev som indianerhøvdingen Seathl fra Duwamish-stammen i staten Washington skrev til den amerikanske presidenten Franklin Pierce i 1855 etter at det fra regjeringens side var gjort klart at man ønsket å erverve stammens landområder. Økologi er et nytt ord og en ny vitenskap, men økologisk tankegang er ikke skapt av dagens mennesker. Les og lær!

Den store høvding i Washington har sendt bud om at han ønsker å kjøpe vårt land. Den store høvding forsikrer oss også om sitt vennskap og sin godvilje. Dette er vennlig av ham, ettersom vi vet at han ikke trenger vårt vennskap. Men vi vil tenke over ditt tilbud, ettersom vi vet at hvis vi ikke gjør det, da vil den hvite mann komme med våpen og ta vårt land. Den store høvding i Washington kan stole på det høvding Seathl sier, like sikkert som våre hvite brødre kan stole på årstidenes vekslinger. Mine ord er som stjernene – de blekner ikke.

Hvordan kan du kjøpe eller selge himmelen – varmen fra jorden? Tanken er fremmed for oss. Vi eier ikke luftens renhet eller glitteret i vannet. Hvordan kan du da kjøpe det av oss? Vi bestemmer bare i vår tid. Hele denne jord er hellig for mitt folk. Hver eneste skinnende barnål, alle sandstrendene, hvert slør av dis i de mørke skogene, hver eneste lysning og alle de summende insektene er hellige i mitt folks tradisjoner og bevissthet.

Vi vet at den hvite mann ikke forstår vår levemåte. Det ene landområdet er for ham likt det andre. For han er en fremmed som kommer om natten og røver fra landet alt han trenger. Jorden er ikke hans bror, men hans fiende, og når han har pint den ut, drar han videre. Han et-

terlater seg sin fars grav uten dårlig samvittighet. Han røver jorden fra sine barn. Han tar ikke hensyn. Fedrenes graver og barnas rett blir glemt. Hans grådighet vil utarme jorden og legge ørkner bak seg. Synet av dine byer er en pine for den røde manns øyne. Men kanskje det er fordi den røde mann er en villmann som ikke forstår...

Det er ingen fred å finne i den hvite manns byer. Ikke noe sted der man kan høre løvet sprette om våren eller raslingen i insektvinger. Men, kanskje fordi jeg er en villmann som ikke forstår – er larmen i byene for meg en hån mot øret. Og hva er det for slags liv hvis mennesket ikke kan høre nattravnens stemme eller froskenes samtale ved en dam om natten? Indianeren foretrekker vindens milde hvisking over et vannspeil og selve lukten av vinden, rensat av middagsregnet og med en duft av furu. Luften er dyrebar for den røde mann. For alt levende ånder i den samme luften – dyrene, trærne, mennesket. Det ser ikke ut til at den hvite mann bryr seg om den luften han puster i. Lik en døende mann er han ufølsom for stanken.

Hvis jeg bestemmer meg for å akseptere, vil jeg stille en betingelse. Den hvite mann må behandle dyrene som om de var hans brødre. Jeg er en villmann og forstår

ikke at noe annet kan være riktig. Jeg har sett tusenvis av bison ligge råtnende på prærien, etterlatt av den hvite mann som skjøt dem fra toget. Jeg er en villmann og forstår ikke hvordan den rykende jernhesten kan være mer verdifull enn bisonen, som vi indianere dreper bare for å oppholde vårt eget liv. Hva er mennesket uten dyrene? Hvis alle dyr var borte, ville mennesket dø av åndelig ensomhet, for alt som skjer med dyr kan også ramme mennesket. Alt henger sammen. Alt som rammer jorden, rammer også jordens sønner.

Våre barn har sett sine fedre ydmyket i nederlag. Våre krigere er tyngt av skammen. Og etter nederlaget fordriver de tiden i lediggang og forgifter sin kropp med søt mat og sterke drikker. Det spiller liten rolle hvor vi tilbringer våre siste dager – de er ikke mange. Noen få timer til, enda noen få vintre, og ingen barn av de store stammene som en gang levde på denne jord eller som streifet omkring i små flokker i skogene, vil være tilbake for å sørge over gravene etter et folk som en gang var så mektig og fullt av håp som vårt.

En ting vet vi som den hvite mann kanskje vil oppdage en gang. Vår gud er den samme gud. Du tror kanskje at du kan eie ham på samme måte som du ønsker å eie vårt land. Men det kan du ikke. Han er menneskenes gud. Og han har like mye hjertelag for den røde mann som for den hvite. Jorden er dyrebar for ham. Og å skade jorden er å vise forakt for dens skaper. De hvite vil også forsvinne, kanskje raskere enn andre stammer.

Fortsett å forurense din egen seng, og du vil en natt bli kvalt i ditt eget avfall. Når alle bisoner er slaktet og alle villhester temmet, når de hemmelighetsfulle skogene stinker av menneske og når de bugnende bakkene er fulle av skvaldrende kvinner – hvor er da villmarkene? Borte. Hvor er ørnene? Borte. Det som står igjen er å ta farvel med tårnsvalen og jakten, slutten på livet og begynnelsen på kampen for å overleve.

Kanskje vi ville forstå hvis vi kjente den hvite manns drømmer, hvis vi visste hvilke håp han bringer videre til sine barn i de lange vinterkveldene, hvilke fremtidsvyer han skjenker deres sinn for at de skal kunne forme sine ønsker for morgendagen. Men vi er villmenn. Den hvite manns drømmer er skjult for oss. Og fordi de er skjult, må vi velge vår egen vei. Hvis vi samtykker, er det for å sikre reservertene du har lovet oss. Der kan vi kanskje leve våre siste dager som vi ønsker. Når den siste røde mann er borte og minnet bare er skyggen av en sky som seiler over prærien, vil mitt folks ånd fremdeles leve i disse skogene og strendene, for vi elsker landet som den nyfødte elsker sin mors hjerteslag. Hvis vi selger deg vårt land, elsk det som vi har elsket det. Vern om det som vi har vernet det. Glem aldri hvordan landet var da du overtok det. Og med all din styrke, all din makt og hele ditt hjerte – bevar det for dine barn, og elsk det som gud elsker oss alle. En ting vet vi – vår gud er den samme gud. Denne jord er dyrebar for ham. Ikke engang den hvite mann kan unngå vår felles skjebne. ❀

STYRET

Leder	Paul Granberg, 2620 Follebu, priv. 062-20006
Sekretar	Roar Solheim, Boks 3495, 0406 Oslo 4 priv. 02-183585
Kasserer	Jon Bekken, H. Hårdrådes v. 4, 2322 Ridabu priv. 065-26984
Redaktør	Hilde Aaseth, Solhaug, Holakryssset, 2312 Ottestad priv. 065-78356 arb. 065-27540
Styremedl.	Bjørn Tore Bakken, mobil 094-92423 Sliperivn. 4, arb. 062-66065 2600 Lillehammer helg 064-50073
	Morten Bilet, Slengåsen 7, priv. 06-879439 2020 Skedsmokorset arb. 02-160010
	Bjarne Enger, Flinterud, 2145 Galterud priv. 066-67664
Vararepr.	Arne Flor, G. Knudsens v. 36, 4815 Saltred priv. 041-31695
	Geir Sjøli, Furusvingen 33, 2164 Skogbygda priv. 06-908535
	Yngve Kvebak, K. Alvssons v. 21, 0574 Oslo 5 priv. 02-221179
	Hans-Jørgen Wallin Weihe, Thorstadvei 6, 2600 Lillehammer priv. 062-58394

Lokalkontakter

(i tillegg til styret)

Nord/Midt-Troms

Hans Prestbakmo
Trollbakken 6
9220 Moen
j/p 089-31324

Sør-Troms

Ole Halvorsen
Straumen
9410 Borkenes
p 082-92492

N-Trøndelag

Svein Georg Hove
c/o R.Kvelstad
Høvdingvn. 55
7700 Steinkjer
p 077-62559
j -66279

Ottadalen

Per Bådehaug
Boks 155
2686 Lom
p 062-11418

Land/Valdres

Geir Høitomt
Bygdinvn. 6
2900 Fagernes
p 063-60120

Øvre Romerike

Geir Sjøli
Furusvingen 33
2164 Skogbygda
p 06-908535

Nedre Romerike

Wils Ivar Vestby
Jernbanevn. 12
1920 Sorumsand

Buskerud

Ulf Myhrvold
Ramberg landpost
3600 Kongsberg
p 03-762482

Aust-Åpder

Arne Flor
Gunnar Knudsens v 36
4815 Saltred
p 041-31695

Finnmark

Hans Dransfeldt
9930 Neiden
p 085-96307

Nord-Helgeland

Tom Eirik Ness
Almenningen 14
8614 Ytteren
p 087-68821
j -51047

Trollheimen

Morten Ree
7332 Løkken
p 074-96391

Røros

Tom Johansen
Hådalen
7460 Røros
p 074-12230

Nord-Østerdal

Hans J. Engan
2500 Tynset
p 064-80440

Elverum

Burny Iversen
Strandbygdn. 48 A
2400 Elverum
p 064-13851
-11800

Kongsvinger

Ole-Johnny Myhrvold
Soleiebakken 62
2200 Kongsvinger
p 066-14036

Eidsvoll/Hurdal/Nannestad

Hallgeir B. Skjelstad
2090 Hurdal
p 06-989041

Maridalen

Viggo Ree
Kasa, Maridalen
0890 Oslo 8
p 02-691747
j -426570

Vestfold

Jørn Thollefsen
Hagtvedt
3270 Nanset
j 034-99500

Sør-Trøndelag

Jon Østeng Hov
7480 Ålen
p 074-15477

Møre og Romsdal

Gunnar Godø
Volsdalsbakken 39
6077 Ålesund
p 071-37117

Sogn og Fjordane

Anne Rudsengen
Postboks 72
5881 Kaupanger

Hordaland

Rune Olav Vetås
Marikollen 6
5088 Mjølkeråen
j 05-239089
p -185282

Rogaland

Svein Efteland
Boks 190
4060 Kleppe
j 02-421107
p -483347

Vest-Åpder

Eivind Mauland
4653 Hægeland
j 042-22265

RETURADRESSE:

Foreningen Våre Rovdyr

Postboks 17

2420 Trysil

